

מסורת הש"ס

ערכי פסחים פרק עשירי פסחים קיד.

עין משפט
גזר מצוה

עד א"י מ"י פ"ח מהלכות
מנה הלכה א' סג
עשין מה טו"ט פ"ח א"ח ס"י
מגנ ט"פ פ"ג א' סג
ע"ב ב' מ"י פ"ט מהל'
סגט הלכה א' סג
עשין טו טו"ט פ"ח א"ח ס"י
דגא ט"פ פ"ג א' סג
ע"ב ג' מ"י פ"ח מהל' מהל'
הלכה א' סג עשין מהל'
טו"ט פ"ח א"ח ס"י
ע"ד ד' מ"י פ"ח מהל' מהל'
הלכה א' סג
ע"ה ה' מ"י פ"ח מהל'
מנה הלכה א' סג

הגהות מור"ב
רנשבורג

א' תוס' ד"ה א"פ"ס שאלן
הרומם מלוא וכו' וכו' וכו'
דמיו דכל שיקר מורו וכו'.
כ"ד ע"ן מהר"ם שני
חמה על מילואם שלטי
מספיק לנא"ל דמ"ל
החיות מלוא וכו' וכו'
ולפ"ד נראה כדור דכותה
החיות כה ג"כ הר"ן
דמיו דטיטול בעלמא הוא
ואינו אילנה אינו מטל
וכמ"ל החיות נמו מנחמת
דף כ"ב ע"ב ד"ה מלוא
וכי' וכו' א"פ לנא"ל א"פ
באופן שמיון החיות
וה"ן כה שיהי חת
והכ"ס אחרים מהלכות
והנ"ל ע"ן מהר"ם שני
וע"ן דברי' מלוא ג' דפוס
פירוש ס"י מהר"ם שני
מפין דברי' אלה:

רבינו חננאל

וסימנין שטעוני אחי ועמי
להונירו בן אחא הוא
בעל השמיעה. מאן דאכל
אילתא טשי בעלימא.
כלומר, מי שהגדיל לקרוא
בשר שומן באשירא
ואוכל, מחובבא בעליות
שלא יבוא הקצב ויאמר
לו איני מגידך על שנתן
לי רמי הבשר. אבל מי
שהגדילו לאכול ירקות
שדה, יושב על הרק
שבאשפא ואינו חושש.
שאין מי שגורשה בו.
מתני' מוגו לו כוס שמאי
כ"ד אומי' מברך על היום
וכי' וכו' אומי' מברך על
היום ואחר כך מברך על
היום. ת"ד ובריש שבי
ב"ש וכו' בסעודה, כ"ה
אומי' מברך על היום ואחר
כך מברך על היום, שהיו
גורם לקריתא שאמר:
ד"א ברכת היום תדירה
ברכת היום אינה תדירה
תדיר ושאינו תדיר תדיר
קודם. והלכתא כ"ה,
ואסיקא דר' יהושע היא
דאמר אין משגיחין בבת
קול. הוא דאמר הבא הלכה
כ"ה. הביאו לפניו מטבל
השלחן מטבל החזרת
בחרוסת ומברך ברא
מ"ר האדמה. ומספיק היא
שמיני' לפרפרת הפת.
והיא עת אכילת המצה
הביאו לפניו מצה וחזרת.

רבי יוחנן מייב בסעודת מצוה. היינו סעודת מילה דלמחר במדרש
דלילול מדינה של גיהנם וסעודת יושאין בתי"ח וכתה כהן לכהן
ודוקא שיש שם בני אדם מהוגנין כדלמרינן בזה בזור (מסדרין דף כג.).
נקי הדעת שנידושים לא היו מסוינין בסעודה אלא כן יודעין
מי מייב עמיהם:

צריך להגיד בו כבוד. נשאל
למה ממנו דלמחר ממנו
למרינן (אבות פ"ו) גדוד (עשאו) (קראון)
רבו אלוטו אע"פ שלא למד אלא
שני דברים מהלכות:

ראמור וא"ת משגיחין בבת קול.
וא"ת מ"י שנה דק"ל
כנת קול דכ"ה ולא ק"ל א"כ צ"ל
דכ"ה אלוטו ו"ל דהכ"ה כ"ה הו
רובא אלא דכ"ה ממדדי טפי אכל
התם דכ"ה היה כנגד רבים לא
ק"ל הכי ונת קול לא יתיה אלא
לכבודו כדקאמרינן התם מן השמים
יוביחו וא"ת א"כ הכי קאמר רבי
יהושע היא הא רבי יהושע קאי
אנת קול דר"א ו"ל מדקאמר אין
משגיחין דכ"ה משום דלא (ומן השמים)
היא משמע דכלל דוכתא לית לן
למילי דבר בת קול:

הביאו לפניו. פי' רשעים ירקות.
ואין לפניו מלל קמני
נכדיא הביאו לפניו מורת כדקמני
בסמוך הביאו לפניו מצה וגרסה כפי'
ר"ת הביאו לפניו שלחן שהי' אין
מביאין השלחן עד אחר קידוש ועל
השלחן מונח החזרת:

מטבל בחזרת. כלומר אוכל
החזרת צנינול כמו
השמש מטבל דבני מעים וכן מטבל
צירקות וקרא נמי משמע הכי כי
תקריש צנון עינין (וימיה ד)
שמנחם הפוך צנינים ופי' רשעים
דהאי טיבול לאו בחרוסת דהא
אכמי לא נא דקמני טיפא הביאו
לפניו מצה וחזרת וחרוסת ואין זה
רצוי דהא קמני הכא חזרת ומנא
נמי כפיפא ועוד דחזרת צריך

להטביל בחרוסת משום קפא ומייה היכא שהטיבול ראשון הו בשאר
ירקות אין צריך לטבול בחרוסת אלא או בחומץ או במים ומלח כמו
שהיה נוהג ר"ת דהא אחר בגמרא דחרוסת משום קפא וליכא קפא
אלא בחזרת וכו' ל"ח בר לזוק דקאמר מלוא וכו' לטיט דלא שייך
אלא בחזרת לזכר דזמיררו את חיייהם בחומר (שמות א) ועוד דלא
שייך מצוה שטיבול ראשון אינו אלא להיכירא ודלא כה"ר יוסף
שעשה בסדרו וטיבול בחרוסת וכן רבינו שלמה בסידרו וה"ר שמעיה:
עד שמיני' אפרפרת הפת. פרפרת קרי המרור שאוכל אחר המצה
פ"ג מ"ח) שהירקות ממשיות הלכ למאכל ומדקרי למרור פרפרת
הפת רמו במשנה דמ"ה קודמת למרור כדלמחר בגמרא:

הביאו לפניו מצה. לפי שקרו השלחן לפני מי שאומר הגדה
ועשה הסדר קמני הביאו לפניו מצה ועקרת שלחן היא
כדי שישאל הן ואזי עונה לו עדיין יביאו שלחן לעשות טיבול שני
והנן ישאל למה אנו מטבילין שמי פעמים ומיד כשעוקרין מחזירין
לפניו והמצה והמרור עליו שהרי צריך לומר בהגדה מצה זו מרור זה
וכדלמחר (לעיל לו) ולקמן דף קטו): להם עוני שעונין עליו דברים הרבה:
אע"פ שאין חרוסת מצוה. ואם תאמר אמאי לא אחי חרוסת
דרשות ומטבל חזרת דמזוה א' ו"ל דמיון דכל עיקר מרור
לא יתקן רק צנינול בחרוסת משום קפא לא מקרי צנינול צק:
ואת

בני מעים לפי שכל מהלל על ידי טיבול. והאי טיבול לאו בחרוסת הוא כדקמני לקמן הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת מטבל
דעיינן לא הביאו. והך חזרת לאו דוקא אלא אם (כן) אין שם ירק אחר מטבל בחזרת ואוכל: עד שמגיע לפרפרת הפת. קודם
שיגיע לאותה חזרת שהוא אוכל אחר מצה שהוא מברך על אכילת מרור כדכתיב על מזות ומרורים (במדבר ט) בתחלה מצה ואח"כ מרור.
וטיבול ראשון זה כדי שיכיר מיעוק וישאל לפי שאין בני אדם רגילין לאכול ירק קודם סעודה: הביאו לפניו. אחר אותו טיבול: מצה וחזרת
וב' כששילין אע"פ שאין חרוסת מצוה. ובגמרא (פ"ד) שני כששילין. בגמרא (ע"ג) מפרש כנגד מי: גמ' ואת

רבי יוחנן צ"ר אחא דשמעתא. רבי יוחנן סתם האמור בגמרא
ר' יוחנן בן פנחס הוא: שמו נא אחי. דשמעתא בן אחא: ולכך
רוזף עליך. ממאזיה לאכול כל שעה שהורגלת: קקולי. ירקות:
אקקולי דמסא. על אשפות העיר מקום שאר בני העיר יושבין
הואליט ואין מונעין לו כלום:
מתני' מברך על היום. וה"ה
למקדש על הפת: גמ' שהיו גורם
לקידוש שיהאמר. שאם אין לו יין
או פת אינו מקדש: מתני' הביאו
לפניו. ירקות: מטבל בחזרת. זהו
לשון הגמרא דתניא לעיל (דף קו):
השמש מטבל דבני מעים לפי שכל
מהלל ע"י טיבול: מטבל בחזרת.
כלומר אם אין שם ירק אחר מטבל
החזרת בחרוסת ואוכל: עד שמגיע
לפרפרת הפת. קודם שיגיע לאותה
חזרת שהוא אוכל אחר המצה שהוא
מברך עליה על אכילת מרור. ומיבול
ראשון כדי שיכיר מיעוק וישאל לפי
שאין רגילין בני אדם לאכול ירק קודם
סעודה: הביאו לפניו. אחר אותו
טיבול: מצה מרור וחרוסת ושני
כששילין ואף על פי שאין חרוסת
מצוה. ולקמיה (קמ"ג) פ"ד הואליט ולא
מצוה אמאי מיימי לה: גמ' ואת

רבי יוחנן בן אחא דשמעתא הוא רבי יצחק
בן פנחס דאגדתא (ס) וסימנין (ס) (שמעו נא אחי
רועי) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משמיה
דר' יהודה בר' אילעי אכול בצל ושב בצל
ולא תיבול אוזוין ותרגולין ויהא לך רודף
עליך פחות ממיכלך וממשותך ותוסוף על
דירתך כי אחא עולא אמר מתלא מתלין
במערבא דאכיל אליתא טשי בעליתא
דאכיל קקולי (ס) אקקולי דמתא שכבי:
מתני' מוגו לו כוס ראשון ב"ש אומרים
מברך על היום ואחר כך מברך על היום
וב"ה אומרים "מברך על היום ואחר כך
מברך על היום: גמ' ת"ר דברים שבין ב"ש
וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מברך על היום
ואח"כ מברך על היום מפני שהיום גורם ליום
שיבא וכבר קודם היום ועדיין אין לא בא וב"ה
אומרים "מברך על היום ואח"כ מברך על
היום מפני שהיו גורם לקידוש שתאמר
ידבר אחר ברכת היום תדירה וברכת היום
אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר קודם
והילכתא כדברי ב"ה מאי ד"א וכו"ת התם
תרתיה והכא הדא הכא נמו תרתיה ניהור תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה
פשיטא דהא נפק בת קול איבעית אימא
קודם בת קול ואי בעית אימא לאחר בת קול
ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת
קול: מתני' הביאו לפניו "מטבל בחזרת
עד שמגיע לפרפרת הפת הביאו לפניו
מצה וחזרת וחרוסת" ושני תבשילין אע"פ שאין
חרוסת מצוה ר"א (בן) צדוק אומר מצוה
יובמקדש הו מביאין לפניו גופו של פסח: גמ' אמר

רשב"ם
רבי יוחנן צ"ר אחא דשמעתא.
מילתא בגמרי נפשה היא. כל רבי
יוחנן סתם הנוכר דשמעתא הוא
יחנן יוחנן צ"ר אחא רבי יוחנן
סתם כגאגדמא הוא רבי יוחנן בן
פנחס: שמו נא אחי. דשמעתא
בן אחא: אכול כלל ושכ כלל.
אכול כלל או ירקות וכו': כלל
ביתך וכלל כמטריך למרור וכו':
ולכך רוזף עליך. וממאזיה לאכול
כל שעה שהורגלת: דאכיל אילתא.
אליה כלומר בשר שמן תמיד:
טשי בעלייתא. כשנאין למודעו
הקפומי הוא נסמר שאין צדו מה
לפרוע: קקולי. ירקות: אקקולי
דמסא. על אשפות (הנהר) (העיר) מקום שאר בני העיר יושבין הוא
יושב ואין מונעין לו כלום: מתני' על היום. והוא הדין למקדש על
הפת. וטעמא מפרש בגמרא: גמ' דברים שבין כוס שמאי וכו'
סעודה. הלכא לא תשיב אלא חזא מפלוגמיהו אכל במס' ברכות
(דף נא): איכא טובא: גורם ליום שיבא. קודם סעודה: וכבר קודם
היום. טעם אחר נותן לדבריו דמשקיבלו עליו מיליתא הכובדים קודם
היום ועדיין לא נא יין לשלחן וכסס שקודם לניכוס כך קודם
לברכה: שהיו גורם לקידוש שיהאמר. שאם אין לו יין או פת אינו
מקדש והמקדש על הפת כמקדש על היום וברכת הפת קודם: סדיר
קודם. בנס' וזכיסו נפקא לן מהאי קרא דכתיב כששילין למלך
עולת הבוקר אשר לעולת התמיד מלמד משמע לאחר שהקרינת
התמיד תקריב המוספין וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא ימירא
הוא אחא למילף דכשילן שהוא תדיר הקדמו הכתוב ומכאן אתה דן
לכל התדירין: דהא נפקא ב"ק. במסכת עירובין צ"ק (ס) ור'
יהושע היא. צ"מ כפרק ההב"ט גבי תנור שחטכו חוליות עמד
ר' יהושע ואמר אין משתמשינן צ"ק והלכך לדידה הולכך לומר
כו הילכתא כ"ה כשכאר מהלוקת דכ"ש וכו' שלא הוקבע צפירה
הלכה כ"ה ס"ל שהרובה לעשות דברי ג"ש עושה וכדברי ג"ש:
עושה דתניא באלו ערופות (מולין מד.) ומוקמין לה אליבא דר' יהושע:
מתני' הביאו לפניו. הירקות אחר שזיכך על היום: מטבל
בחזרת. זהו לשון הגמרא דתניא לעיל (דף קו): השמש מטבל

(א) ג"ל שטעמי אחי ועמי.
(ב) ומלשונות יריש אביין
(ג) ומלשונות קרי' מתגמתינן
מקללמא מרס משפחא כך
מפשי' גמ' כה. כה. ד"ה
קרא וכו' רש"י ב"ק כה.
ד"ה אקללמלח. (ד) כמתינן
דף נא: טובא דף נ.
טעמא דכתיב וכו' כ' סג
ה"ה (ד) ג"ש כוס סג
אח"כ דף נא. (ה) כרית דף
נ. עירובין דף א. יבמות דף
ד. כ"מ דף ע. מולין דף
נ. מ"ל מ"ל ירקות חזרת.
(ו) כ"מ דף נא. (ז) ג"ל
כרית. (ח) גמ' הוא יושב.
(ט) כ"מ דף נא. (י) א"ה דף
נ. ג"ל. (יא) וימירן טע'
(כ) דף נא. (ג) וי' (ד) ג"ל
(ה) ג"ל שטעמינן.
(ו) לקמן קמ"ג. (ז) ש"ך
לעיל. (ח) ש"ך לעיל
ק' וכו' טעמי. (ט) ג"ל
שטעמי.

הגהות ה"ח
(א) נמירא דלגמא הוא
ומימין:

מוסף רש"י

מברך על היום. כקודם
סעודת חרוסת. טעמי
(ברכות נא) כשמתקדש
בכרית שמתו. קידוש היום
תחילה ואחר כך ברכת
היום (סוכה נג). שהיום
גורם ליום שיבא. טעם
זה לא נא אלא בשלל שנת
לקדוש (ברכות ט) שאם
לא תפסי קידוש לא היה
טעם ליום שמי' סעודה
(סוכה נג). וכבר קודם
היום. משקלנו עליו או
מלוא המוספין ועדיין
יין לא בא. לשלחן.
וכסס שקודם לניכוס
כך קודם לניכוס (ברכות
ט) כלומר ועד טעם
אחר. שקודם היום מלוא
משתיכסו ועדיין אין לא
כא לפניו (ברכות ט).
שהיו גורם לקידוש
שיהאמר. שאם אין יין
לא מקדש. והמקדש על
הפת גם הוא כמקדש
יין וברכת הפת קודמת
(ברכות ט) וכד"ה סוכה
ט. תדיר קודם. נפקא
לן בתחלה זכיסו (פסו).
מהאי קרא דכתיב כששילין
מלך עולת הבוקר אשר
לעולת התמיד משום אה
אלה. מלמד משמע לאחר
שהקרינת המוספין אשר
לעולת התמיד קרא ימירא
למילף דכשילן שהוא תדיר
הקדמו הכתוב ומכאן אתה
תקדמת הכתוב. ומכאן
אתה למד ללל התמידין
(ברכות ט). דהא נפק
בת קול. עירובין צ"ק
(יב) יתא נא קול ואמרה
הלכס סתת כלל ויבמות
ד' וחזירין ד'. וחרוסת.
מני ירקות הכינה כחוסים
יחד ושמו חרוסת נלשין
אלמי (הפרוס טו). א.